

RESSENYA

Humanisme i posthumanisme. Eines per a unes ciències humanes en moviment

Francesc Núñez Mosteo Agnès Vayreda i Duran (Coords)
Begonya Enguix Grau Josep Martí Mara Martínez Morant (2022)
Barcelona. UOC.
211 p.

ISBN: 978-84-9180-974-6

Asun Pié Balaguer

Universitat Oberta de Catalunya (UOC)
ORCID: 0000-0002-1956-0433

Humanisme i posthumanisme. Eines per a unes ciències humanes en moviment, coordinat per en Francesc Núñez i Agnès Vayreda és una obra coral en la que participen també Begonya Enguix, Mara Martínez Morant i Josep Martí. El text està orientat a exposar el sentit dinàmic i plural de l'humanisme i el posthumanisme en el seu recorregut sense la pretensió de capturar-los. En aquest sentit, en la introducció ja s'alerta al lector que precisament son les diferents perspectives les que ens permeten preguntar-nos sobre els significats d'ésser humà. Tant és així, que en realitat, la crisi de l'humanisme és fruit d' aquest dinamisme preexistent, que no és un altre que el que està immers en la necessitat mateixa de seguir preguntant-nos sobre el que som sense pretendre concloure una resposta única.

Per Friedrich Nietzsche, la cultura occidental ha produït una submissió de la vida reduint la potència de l'existència a una cara grotesca i lamentable. La desconexió humana envers el planeta, la negació i dominació del cos, així com la manca d'imaginació i creativitat actual respecte a altres formes d'existència que no siguin les occidentals- colonials té relació amb aquelles primeres alertes formulades pel filòsof alemany. Així doncs, podem atrevir-nos a dir que la reducció i distorsió del que som com a humans ens ha conduït a la crisi de fonaments d'occident en què ens trobem actualment immerses. Per aquest motiu, *Humanisme i posthumanisme. Eines per a unes*

ciències humanes en moviment és una obra que ajuda a pensar la nostra actualitat a partir de l'adquisició d'alguns dels instruments conceptuals principals produïts per l'humanisme i el posthumanisme. De fet, aquest treball és útil no només per comprendre el passat i les seves derives, sinó el present i les possibilitats que tenim de traçar línies futures capaces de superar l'antropocentrisme modern i les seves violències. La dificultat en aquesta àrea ha estat i continua sent com pensar i superar la crisi de l'humanisme, des del mateix marc conceptual que aquest va establir i que encara perdura?

Per abordar totes aquestes qüestions, el llibre s'obre amb una *Introducció* de Francesc Nuñez i Agnès Vayreda, clara i didàctica, que situa els dilemes i tensions principals entre humanisme i posthumanisme. Continuen els mateixos autors amb el capítol 1. *L'humanisme*, presentant les claus i el recorregut de l'humanisme, des del marc grecoromà fins a la il·lustració, la seva crisi i primeres ruptures introduïdes inicialment per Nietzsche. La racionalitat, les idees de progrés, l'antropocentrisme, els ideals de llibertat i independència i l'esperança de millora veuran la seva fi particularment a mitjans del segle XX en el marc del feixisme europeu i les guerres mundials. Si hom ha estat capaç de la barbàrie més extrema en un context cultural d'esperança en el progrés, de racionalitat, emancipació i llibertat, què es pot esperar ara? Aquell ideal de civilitat humanista entra irremeiablement en crisi després d'aquests esdeveniments. Però tot i així les presumpcions que van conduir al desastre continuen latents per bé que sota formes i fórmules renovades de la mà del transhumanisme presentat també al final del capítol.

El capítol 2. *Noves eines conceptuals per a un món que canvia: el posthumanisme*, presenta els postulats principals del posthumanisme, entre ells el desplaçament antropocèntric, el no-dualisme, la crisi de la racionalitat i la emergència d'una concepció relacional. Es desenvolupa particularment la noció d'*assemblatge*, la diferenciació entre *molar* i *molecular* i la noció de fluxos. S'obre una altra configuració per pensar la relació entre les coses i les coses en sí mateixes amb moltes aplicacions pràctiques en els camps de l'educació, el treball social, la psicologia, l'educació social, entre d'altres. El capítol ens serveix, així doncs, per adquirir conceptes complexos i valorar les seves possibilitats d'aplicació en altres disciplines i camps d'anàlisi.

El capítol 3. *Cossos i gèneres en transició: el posthumanisme i els seus efectes*, connecta el posthumanisme amb la perspectiva feminista i ètica des d'una anàlisi del gènere, el cos, la sexualitat, les identitats i els vincles socials. Per il·lustrar què fa el posthumanisme amb el gènere proposa 3 eixos: el cos, la identitat i la política, entesos en termes d'assemblatge complex. Així mateix es presenten sis desplaçaments que afecten la comprensió sobre el cos i el gènere. Entre ells destaca la idea que el cos no produeix uns efectes sinó que és l'efecte d'unes determinades relacions, així com que els cossos son dessencialitzats, desnaturalitzats i problematitzats; son productors i productes enredats en un conglomerat de matèria i discurs. Amb tot, es reabilita el cos com a centre de discussió sobre el gènere. L'aposta és entendre que el cos està cosit al gènere i que per tant el gènere sempre és cos, sempre es refereix a les identitats i sempre és polític.

Finalment, en el capítol 4. *Etnografia de ser cavall i ser humana*, com el seu títol indica presenta una etnografia multiespècie que s'interroga sobre com s'interpreta un cavall i com viuen la interrelació i la intraacció multiespècie les genetes. S'analitza la *cocreació* i el *coésser* que emergeix entre cavalls i éssers humans constituint-se en quelcom diferent inexistent abans de la relació. A partir de les dades etnogràfiques recollides s'exposen alguns aspectes de la relació inter i intraespècie que informa sobre

el que passa entre cavalls i genetes. Aquest capítol és important per entendre l'abast i les implicacions d'una posició que supera l'antropocentrisme modern.

En síntesi, aquesta obra ajuda a pensar algunes qüestions de l'aquí i ara de la crisi actual i més enllà. Ajuda a pensar i conceptualitzar la nostra realitat i a formular noves preguntes i noves obertures sobre què som, podríem ser o no ser o, inclús, allò que mai hem deixat de ser, malgrat s'hagi volgut soterrar aquest *ser menys humà* en nom de la civilitat humana occidental.

© Copyright Asun Pié Balaguer; 2023

© Copyright *Quaderns de l'ICA*, 2023

Fitxa bibliogràfica:

Pié Balaguer A. (2023). Ressenya. Humanisme i posthumanisme. Eines per a unes ciències humanes en moviment. *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia*, 39 (2), 355-357 [ISSN 2385-4472]